

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA ve ISLAHATLAR DÖNEMİ(19. YY.)

İHTİYAC

- Dağılma dönemi padişahları; 4. Mustafa, 2. Mahmut, Abdülmecit, Abdülaziz, 2. Abdülhamit.
- Osmanlı Devleti bu dönemde Avrupa devletleri arasındaki çıkar çatışmalarından faydalanmış ve denge siyaseti izleyerek varlığını sürdürmeye devam ettirmiştir.
- Fransız ihtilalinin çıkardığı milliyetçilik akımından olumsuz etkilenmiş, askerlik, maliye, bilim, teknik, kültür, eğitim, hukuk ve yönetim alanlarında ıslahatlar yapılmıştır.
- Milliyetçilik hareketleri sonucunda isyan eden ilk topluluk Sırlar, bağımsızlığını kazanan ilk topluluk ise Rumlar(Yunanistan) olmuştur. Bunun sebebi Yunanistan'ın İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından desteklenmesidir.
- Sırlar balkanlarda Panslavizm düşüncesi sebebiyle ayaklanmışlardır. 1812 Bükreş Antlaşması ile imtiyaz kazanan ilk topluluk Sırlardır. Rusya ile imzalanan Edirne Antlaşması ile özerklik, 1878 Berlin Antlaşması ile de bağımsızlıklarını kazanmışlardır.
- Rumlar 1820'de Eflak ve 1821'de Mora'da isyan çıkarmışlar fakat başarılı olamamışlardır. Mora isyanı Mehmet Ali Paşa tarafından bastırılmıştır.
- Yunanistan'ın bağımsızlığını isteyen İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Osmanlı tarafından reddedilmesi sonucu Navarin'de Osmanlı donanması yakılmıştır. 1829 Edirne Antlaşması ile Yunanistan bağımsızlığını ilan etmiştir.
- Mısır meselesi, Yunan isyanlarının bastırılması karşılığında Mora valiliğini isteyen Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın beklediğini alamaması üzerine çıkardığı isyandır. Kütahya Antlaşması(1833) ile Mehmet Ali Paşa'ya Mısır ve Girit valiliklerine ek olarak Şam Valiliği, oğlu İbrahim Paşa'ya Adana Muhassıllığı ve Cidde Valiliği verilmiştir.
- 2. Mahmut Mehmet Ali Paşa'nın yeni bir isyan çıkarma riskine karşı Rusya ile Hünkâr İskeleyi Antlaşması'nı imzalamıştır(1833). Bu antlaşmaya göre Osmanlı saldırıya uğrarsa Rusya yardım edecek, Rusya'nın herhangi bir saldırıya uğraması durumunda Osmanlı boğazları kapatacak ve antlaşma sekiz yıl sürecek. Bu antlaşma İngiltere ve Fransa rahatsız olmuş ve Boğazlar sorunu çıkmıştır.
- Osmanlı Devleti İngiltere'nin desteğini almak için İngiltere ile 1838'de Balta Limanı Antlaşması'nı imzalamıştır. İç ticarete İngilizler de yer alacak, İngilizler iç gümrük vergisinden muaf olacak, gümrük vergisi ihracatta %12, ithalatta %3 olacak.
- Balta Limanı Antlaşması ile İngiltere'ye tanınan haklar zamanla diğer devletlere de tanınmış ve Osmanlı Devleti Avrupa'nın açık pazarı yarı sömürge durumuna gelmiştir.
- Rusya'nın boğazları kullanarak Akdeniz'e inip sömürge yollarını kapatabileceği endişesine kapılan İngiltere, Mısır meselesini uluslararası alanda çözmek amacıyla Londra Konferansı'nın toplanmasını sağlamıştır(1840). Konferansa Osmanlı, Rusya, İngiltere, Prusya, Avusturya katıldı. Konferansta Mısır'ın Osmanlı'ya bırakılması ve yönetiminin Kavalalı ailesine bırakılması, Mısır'ın Osmanlı'ya vergi ödemeye devam etmesi, Suriye, Adana, Girit valiliklerinin Osmanlı'ya geri verilmesi kararlaştırıldı.
- Osmanlı'nın iç sorunu olarak başlayan Mısır meselesi Avrupalı devletlerin karışması ile uluslararası bir mesele haline gelmiş ve Londra Konferansı ile uluslararası alanda çözülmüştür.
- Hünkâr İskeleyi Antlaşmasında rahatsız olan İngiltere ve Fransa'nın girişiyle Avrupalı devletler ile Londra Boğazlar sözleşmesi imzalanmıştır(1841). Bu sözleşmeye göre, boğazlar barış zamanında bile savaş gemilerine kapalı olacak, boğazlar tüm devletlerin ticaret gemilerine açık olacak, boğazlar Osmanlı egemenliğinde kalacak.
- Londra Boğazlar Sözleşmesi ile boğazlar sorunu uluslararası bir statü kazanmış ve Osmanlı'nın boğazlar üzerindeki mutlak hakimiyeti son bulmuştur.
- Kırım Savaşı'nın nedenleri; Rusya'nın Boğazlar Sözleşmesi'nden duyduğu rahatsızlık, Rusya'nın tarihi emelleri, Rusya'nın kutsal yerler ve Ortodoksların himayesi konularında çıkardığı sorunlar savaşa sebep olmuştur(1854).
- Kırım Savaşı'nda Akdeniz ve Hindistan'daki çıkarlarının zarar görebileceğini düşünen İngiltere ve Fransa Osmanlı'yı desteklemişlerdir. İlk dış borç bu savaşta İngiltere'den alınmıştır. Rusya mağlup olmuş ve Paris Antlaşması imzalanmıştır(1856). Bu antlaşmaya Osmanlı, İngiltere, Fransa, Rusya, Prusya, Piyomente katılmıştır.
- 1856 Paris Antlaşmasına göre; Osmanlı Avrupa ülkesi sayılacak, Avrupalı devletler hukukundan yararlanacak ve toprak bütünlüğü Avrupalı devletler tarafından korunacak, Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de savaş gemisi bulunduramayacak ve Karadeniz kıyılarında tersane yapamayacak, Karadeniz tarafsız olacak, Eflak ve Boğdan'a muhtariyet verilecek, Osmanlı azınlıklar için ıslahat yapacaktır.
- Paris Antlaşması ile Osmanlı'nın topraklarını tek başına koruyacak güçte olmadığı anlaşılmıştır. Rusya'nın Osmanlı üzerindeki emelleri bir süreliğine engellendi. Osmanlı Kırım Savaşı'nda galip geldiği halde bu antlaşma ile yenik duruma düşmüş ve Karadeniz'deki haklarında vazgeçmiştir. Osmanlı bu antlaşmaya göre Islahat Fermanı'nı ilan etmiş fakat beklediği sonucu alamamıştır.
- İstanbul(Tersane) Konferansında azınlıklara bağımsızlık verilmesini isteyen Rusya reddedilince Osmanlıya savaş ilan etmiş, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı(93 Harbi) yapılmıştır. Osmanlı büyük bir yenilgi almıştır.
- 93 Harbi sonucunda Ayastefanos(Yeşilköy) Antlaşması(1878) imzalanmış fakat hükümleri Avrupalı devletlerin çıkarlarına ters düştüğü için iptal edilerek yerine Berlin Antlaşması(1878) imzalanmıştır.
- 1878 Berlin Antlaşması'na göre; Romanya, Sırbistan ve Karadağ bağımsız olacak, Bulgar Krallığı üçe bölünecek(Bundaki amaç Rusların Panslavizm düşüncesini ve sıcak denizlere inmesini engellemektir.), Kars, Ardahan ve Batum Ruslara bırakılacak, Doğu Beyazıt Osmanlıda kalacak, Bosna-Hersek Osmanlı toprağı sayılacak fakat Avusturya tarafından yönetilecek, Girit'te Ermenilerin bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapılacak.
- Berlin Antlaşması ilk kez Ermenilerle ilgili bir madde resmi antlaşmalarda yer almış ve Ermeni sorununun çıkmasına ortam hazırlamıştır.
- 19. Yy'de Osmanlı'nın toprak kayıpları; 1829 Yunanistan, 1830 Cezayir Fransa tarafından işgal edildi, 1878 Kıbrıs'ın yönetimi İngiltere'ye bırakıldı, 1878 Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız oldu, 1881 Tunus Fransa tarafından işgal edildi, 1882 Kıbrıs İngiltere tarafından işgal edildi, 1897 Girit Halepa Fermanı ile özerk oldu.
- Osmanlı 1878 yılında Kıbrıs'ı Rus tehdidi karşısında Osmanlı'yı koruyacağı garantisi veren İngiltere'ye geçici olarak bırakmıştır.
- Dağılma dönemi ıslahatlarının genel özellikleri; 17. Ve 18. Yy'deki ıslahatlara devam edilmiş ve bunun yanında ilk kez yönetim ve hukuk alanında da ıslahatlar yapılmıştır, ıslahatlar devlet politikası haline gelmiştir, halk ilk kez yönetime katılmış ve padişahın yetkisi ilk kez sınırlandırılmıştır, ilk kez kanunun üstünlüğü kabul edilmiş ve ilk kez parlamento dönemi başlamıştır. Bu dönemde çoğunlukla yönetim ve hukuk olmak üzere askerlik, eğitim, kültür ve bilim alanlarında ıslahatlar yapılmıştır.
- Sened-i İttifak'ın hazırlanması ve imzalanmasında Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa'nın etkisi olmuştur.

- Sened-i İttifak ile ayanlar padişaha bağlı kalacak ve devletin emirlerine uyacaklar, bulundukları bölgelerde vergi ve asker toplamaya yardımcı olacak, isyan çıkarsa yardımcı olacak ve birbirlerinin haklarına saygı gösterecekler.
- 2. Mahmut döneminin ıslahatları;
 - ✓ Askeri Alanda: Sekban-ı Cedid Ocağı kurulmuş fakat Alemdar Mustafa Paşa'ya karşı yeniçerilerin ayaklanarak isyan çıkarması üzerine kapatılmıştır, yerine Eşkinci Ocağı kurulmuştur. 1826'da Yeniçeri Ocağı kapatılmıştır(Vakayı Hayriye). Yerine Asakir-i Masura-i Muhammediye kurulmuştur. Yeniçeri ocağının kapatılmasıyla ıslahatların önü açılmış, merkezi otorite artmış, hazine rahatlamış ve Bektaşî tarikatı kapatılmıştır. Eyaletlerde güvenliği sağlamak için Redif Birlikleri kurulmuştur. Harp Okulu(Harbiye) ve Askeri Tıp Okulu(Tıbbiye) açıldı. Askeri işleri düzenlemek için Dar'ül Şura-ı Askeri kuruldu. Mehterhane kapatıldı ve Askeri Bando Okulu(Mızıkâ-i Hümayun) açıldı.
 - ✓ Yönetim ve Hukuk Alanlarında: Divan-ı Hümayun kaldırıldı ve yerine bakanlıklar kuruldu. Memurlar dahiliye ve hariciye olarak iki gruba ayrılarak devlet işleri daha sistemli hale getirildi. 1831'de askeri amaçlı ilk nüfus sayımı yapıldı(Sadece erkekler sayıldı). Memurlara fes, ceket, pantolon giyme zorunluluğu getirilmiş, memurlar kul olmaktan çıkarılmış ve maaş bağlanmış. Tımar sistemi kaldırıldı. Kazalar merkeze bağlandı. Valilerin atamaları merkezden yapılarak merkezi otorite güçlendirildi. Köy ve mahalle muhtarlıkları, polis teşkilatı, posta örgütü, karantina örgütü kuruldu, müsadere usulü büyük oranda ölçüde kaldırıldı ve özel mülkiyet güvence altına alındı, toplanacak vergileri belirlemek için mülk sayımı yapıldı, pasaport zorunluluğu getirildi.
 - ✓ Eğitim ve Kültür Alanlarında: İlköğretim zorunlu hale getirildi. Medreselerin yanında Avrupa tarzı eğitim veren rüştiyeler ve Mekteb-i Ulum-u Edebiyeler(orta dereceli okullar) açıldı. Devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliye açıldı. Avrupaya ilk kez öğrenci gönderildi. Takvim-i Vekayi adında ilk resmi gazete çıkarıldı.
 - ✓ Ekonomi Alanında: Yerli kumaş kullanma zorunluluğu getirildi. İstanbul'da çuha fabrikası kuruldu. Gümrük vergileri yeniden düzenlendi. Devlet memurları ilk kez maaşa bağlandı.
- Tanzimat Fermanı(Gülhane Hatt-ı Hümayun)'nın alt yapısı 2. Mahmut zamanında hazırlanmış, 1839'da Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa tarafından okunarak Abdülmecit tarafından ilan edilmiştir. Tanzimat dönemi sultan Abdülmecit ve sultan Abdülaziz dönemlerini kapsar.
- Tanzimat Fermanı'nın ilan sebepleri; Osmanlı'yı parçalanmaktan kurtarmak, Mısır meselesinde Avrupa'nın desteğini almak, Avrupanın azınlıkları bahane ederek Osmanlı'nın iç işlerine karışmasını önlemek, Fransız İhtilalinin yaydığı milliyetçilik akımının etkisini azaltmak, azınlıkları Osmanlıya bağlılığını devam ettirmek.
- Tanzimat Fermanı'na göre, Müslüman ve Hristiyan bütün halkın can, mal ve namus güvenliği sağlanacak, vergiler herkesin gelirine göre alınacak, askerlik vatan görevi haline gelecek ve gayrimüslimler de askerlik yapacak, herkes kanun önünde eşit olacak ve mahkemeler herkese açık yapılacak, kimseye mahkeme kararı olmadıkça ceza verilmeyecek, işkence ve angarya yasaklanacak, herkes mal, mülk sahibi olabilecek ve miras bırakabilecek, rüşvet ve iltimas(adam kayırma) önleneyecek, kanunlara padişah da uyacak, müsadere kaldırılacak.
- Tanzimat Fermanı ile ilk kez kanunun üstünlüğü kabul edilmiş, padişahın yetkileri ilk kez yasa ile sınırlandırılmıştır. Tebaadan vatandaş statüsüne geçilmiştir.
- Tanzimat Fermanı anayasacılığa geçişin ilk aşamasıdır.
- Tanzimat döneminde Osmanlılık fikir akımı devlet politikası olmuştur.
- ıslahat Fermanı'nın ilan edilme nedenleri; Osmanlı'nın parçalanmasını önlemek, Paris Konferansında azınlıklarla ilgili karar alınmasını önlemek, Avrupanın Osmanlı'nın içişlerini karışmasını engellemek, azınlıkların Osmanlıdan kopmasını önlemek.
- ıslahat Fermanı'na göre; gayrimüslimleri aşağılayan sözler kullanılmayacak, hiç kimseye din ve mezhep değiştirme konusunda baskı yapılmayacak, gayrimüslimler de devlet memuru olabilecek, yabancılara mülkiyet hakkı verilecek, bütün davalar karma divanlara bırakılacak, mahkemelerde şahitler kendi dinlerine göre yemin edebilecek, Hristiyanlar isterlerse kendi aralarındaki sorunu patriklerin huzurunda çözecek, işkence ve eziyet gibi muameleler yapılmayacak, cizye vergisi kaldırılacak ve Müslümanlar ile Hristiyanlar vergi konusunda eşit olacak, Hristiyanlar için bedelli askerlik sistemi getirilecek, azınlıklar il genel meclislerine seçilebilecek, azınlıklar Türk okullarında okuyabilecek, kendi dillerinde eğitim veren okullar açabilecek, banka ve şirket kurabilecek, devlet memuru olabilecekler.
- ıslahat Fermanı'na rağmen Osmanlı istediği sonucu alamamış arzuladığı kaynaşmış toplum hedefine ulaşamamıştır. Bu fermana rağmen Avrupa Osmanlı içişlerine karışmaya devam etmiştir.
- Tanzimat Fermanı tüm halkı ilgilendirirken, ıslahat Fermanı daha çok gayrimüslimlere göre düzenlenen bir fermanıdır.
- Tanzimat Fermanı'nda Avrupa'nın baskısı yoktur. Yani Avrupa'ya herhangi bir taahhüt verilmemiştir. Fakat ıslahat Fermanı'nın Paris Antlaşmasındaki bir maddeye göre ilan edilmesi Osmanlı'yı taahhüt ve baskı altına sokmuştur.
- Abdülmecit döneminin ıslahatları: ıslahat işlerini düzenlemek, kontrol etme ve kanun yapma gibi işleri yapmak üzere 1853'te Meclis-i Ali-i Tanzimat kuruldu. 1858'de Arazi Kanunnamesi çıkarılarak miri topraklardan tasarruf edilmesi ve verimin artırılması amaçlandı, iltizam sistemi kaldırıldı ve vergi toplama işi memurlara bırakıldı, 1840'ta Posta Nezareti kuruldu, örfi vergiler tek bir çatı altında birleştirildi, mecidiye(madeni para) ve kaime-i mutebere(kağıt para) piyasaya sürüldü, 1954 Kırım Savaşında ilk defa dışarıdan borç para alındı(İngiltere), 1847'de ilk Osmanlı bankası olan Bank-ı Dersaadet kuruldu.1856'da yabancı destekli ilk banka olan Bank-ı Osmani kuruldu ve bu banka 1863'te kurulan Bank-ı Osmani Şahaneye katıldı, nizami(mecburi) askerlik süresi beş yıl oldu, jandarma teşkilatı kuruldu, 1856'da milli eğitim bakanlığının temeli olan Meclis-i Maarif-i Umumiye Nezareti kuruldu, 1848'de erkek öğretmen okulu Darülmuallimin kuruldu, Darülfünun açıldı, Encüman-i Danış kuruldu, 1859'da idari alanda memur yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Mülkiye açıldı, 1859'da kız rüştiyeleri açıldı, 1860'da ilk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval çıkarıldı, Dolmabahçe Sarayı ve Beykoz, Küçüksu, İhlamur, Yıldız Kasrı gibi birçok köşk yapıldı, Edirne-Varna-Kırım arasında telgraf hatları kuruldu, İzmir-Turgutlu arasında demiryolu hattı oluşturuldu.
- Sultan Abdülaziz döneminin ıslahatları: 1862'de ilk posta pulu basıldı. 1864'te Vilayet Nizamnamesi çıkarıldı. 1867'de çiftçiyi desteklemek amacıyla Ziraat Bankası'nın temelleri olan memlaket sandıkları kuruldu. 1864'te şeriat ve ticaret dışında kalan hukuk ve cinayet davalarına bakmak üzere Nizamiye Mahkemeleri kuruldu. 1869'da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayımlandı, 1870'de kız öğretmen yetiştirmek için Darülmuallimat kuruldu. 1868'de Galatasaray Sultanisi kuruldu. İlk Osmanlı Medeni Kanunu olan Mecelle hazırlanmaya başlandı.
- Mecelle İslam hukukuna bağlı kalmak üzere Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir heyet tarafından on yıllık bir çalışma sonucu 16 kitap halinde hazırlanmıştır.
- 1.Meşrutiyet Dönemi ilk anayasanın ilan edildiği 23 Aralık 1876'dan meclisin kapatıldığı 14 Şubat 1878 tarihleri arasındaki dönemdir.
- İstibdat(baskı) dönemi 14 Şubat 1878'de meclisin kapatılmasından 1908'de 2. Meşrutiyetin ilanına kadar geçen dönemdir.
- 1. Meşrutiyetin ilan edilmesinin sebepleri; Osmanlı'yı dağılmaktan kurtarmak, milliyetçilik akımının etkilerini engelleyerek azınlık isyanlarını önlemek, Avrupa'nın Osmanlı'nın içişlerine karışmasını önlemek, azınlıkları ülke yönetimine katarak devletten ayrılımlarını önlemek.

- İstanbul(Tersane) Konferansı(1876), Avrupa devletlerinin baskısı sonucu Osmanlı'nın balkanlardaki eyaletlerin yönetimi koşullarını düzenlemesi üzerine toplanmıştır. Bu konferanstan Osmanlı aleyhine karar çıkmasını engellemek için 1.Meşrutiyet'in ilanı hızlandırılmıştır.
- 1. Meşrutiyet Osmanlı'yı dağılmaktan kurtulmak için yeni bir anayasa hazırlanması gerektiğini savunan Jön Türkler(Genç Osmanlılar)'in etkisi ile ilan edilmiştir.
- 1. Meşrutiyetin ilanı ile mutlak monarşi olan Osmanlı yönetimi sınırlı da olsa halkın yönetime katılmasıyla meşruti monarşiye dönmüştür.
- Kanuni Esasının önemli maddeleri; kanuna uymak kaydıyla basın-yayın faaliyetleri serbesttir. Herkes kanun önünde eşit haklara sahiptir. Hazırlanan kanun önce mebusan, sonra ayan meclislerince kabul olunup padişahın iradesine sunulurdu. Ayan meclisi üyeleri doğrudan padişah tarafından seçilir ve ömür boyu görevde kalırdı. Mebusan meclisi üyeleri dört yılda bir yapılan seçimlerle Osmanlı erkekleri tarafından seçilirdi. Vergiler kanun ile tespit edilir ve toplanır.
- Kanuni Esasının özellikleri; Yasama yetkisi Ayan ve Mebusan meclislerine bırakılmıştır. Yürütme yetkisi Heyet-i Vükela(hükümet)'ya aittir. Hükümet padişaha, meclis de hükümete karşı sorumludur.
- Kanuni esasının ilânında Osmanlılık ve Batıcılık düşünce akımları etkilidir.
- İstanbul(Tersane) Konferansı'nı önlemek amacıyla ilan edilen 1. Meşrutiyet, bu konferansın toplanmasını engelleyememiş ve alınan kararlar Osmanlı tarafından reddedilince Rusya Osmanlı'ya savaş açmıştır. Savaşı bahane eden 2. Abdülhamit anayasayı yürürlükten kaldırmış ve meşrutiyete son vermiştir.
- İstibdat Dönemi(1878-1908) özellikleri: Bu dönemde cemiyet kurulması, gazete basılması ve yönetimin anlayışına ters düşen kitapların okunması, basına sansür uygulanarak yasaklanmıştır. Yıldız Sarayı inşa edilerek devlet buradan yönetilmeye başlanmıştır. Hafiyelik teşkilatı kurulmuştur. İç ve dış yönetimde Panislamizm(İslamcılık) benimsenmiştir. İlk kez özürülüler için eğitim kurumları açıldı. Sanayi-i Nefes Mektebi, İstanbul Arkeoloji Okulu, Ziraat Mektebi, Veteriner Mektebi, Ticaret Mektebi, Hukuk Mektebi ve Mühendis Mektebi açıldı. 1908'de tarih araştırmaları için Tarih-i Osman-i Encümeni açıldı. 1881'de Muharrem Kararnamesi ile alacaklı ülkelere belli devlet gelirlerini toplama imtiyazı verilmiş ve Düyun-u Umumiye(Genel Borçlar İdaresi) kurulmuştur. Bu idare kapsamına Doğu Rumeli vergi gelirleri, tuz, tütün, balık, alkol ve gümrük gelirleri eklenmiştir. Osmanlının yeraltı ve yerüstü kaynakları İngiliz, Fransız ve Alman şirket ve bankalarına bırakıldı. Doğu Anadolu'da merkezi otoriteyi kurmak ve Ermeni faaliyetlerine karşı Hamidiye Alayları kuruldu. Berlin-Bağdat demiryolu hattı, bir Alman şirketine ihale edildi. İlk tramvay hatları kuruldu. Mecelle uygulanmaya başladı. Erkan-ı Harbiye vekaleti düzenlendi.
- Jurnalci: İstibdat döneminde kurulan Hafiyelik Teşkilatına bağlı olarak Abdülhamit aleyhine olabilecek faaliyetleri yönetime bildiren kişi.

DATA

- Sened-i İttifakın amacı merkezle bağlantılarını koparmış olan ayanları(derebeyleri) devlet denetimi altına almak.
- Osmanlıdaki ilk demokratikleşme hareketi Sened-i İttifak'tır.
- Sekban-ı Cedit, Nizam-ı Cedit'in devamı olarak Alemdar Mustafa Paşa tarafından kuruldu. Giderek güçlenmesi üzerine yeniçeriler isyan etti ve Alemdar Mustafa Paşa öldürüldü ve Sekban-ı Cedit kaldırıldı.
- Eşkinici Ocağının 2. Mahmut tarafından kurulma amacı, Yeniçerilerin yarısından oluşan bu ocağın eğitimden geçirilerek diğer yarısına örnek olmasını sağlamaktır. Fakat bu düşünce başarılı olmamış padişah kendi kurduğu ocağı yine kendisi kaldırmıştır.
- 2. Mahmut yeniçeri ocağını halk, esnaf, öğrenci ve topçu birlikleriyle kaldırmıştır.
- 2. Mahmut döneminde; ordu yönetimi için seraskerlik(başkomutanlık) makamı kuruldu. İlk silah fabrikası açıldı. Yabancı ve Türk tüccarlara gümrük indirimi ve kolaylık sağlandı. Yerli malı kullanımını sağlamak için gümrük vergisi arttırıldı. Asakir-i Mansure-i hazinesi kuruldu. Mali işlerde kolaylık için Rumi takvim kullanıldı. Sadrazam başbakan, saderet kaymakamı içişleri bakanı, defterdar maliye bakanı, reisül küttab dış işleri bakanı oldu ve kabine sistemi kuruldu. Evkaf Nezareti kuruldu. Devlet memurlarına rütbe ve nişan verildi. Maliye işlerini düzenlemek için Dar-ı Şura-ı Bab-ı Ali, 1838'de adalet işlerini düzenlemek için Meclis-i Ala-i Ahkam-ı Adliye kuruldu. Ayanlık kaldırıldı. Mahmudiye marşı milli marş kabul edildi.
- 1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşları; Napolyon'un Mısır'ı işgali sırasında Osmanlıya yardım eden Rusya, Ege'de işgal ettiği yedi adadan çekilmeyip Mora, Sırbistan, Eflak ve Boğdan halkını isyana teşvik etti. Buna karşılık Osmanlı boğazları kapatınca Rusya Eflak ve Boğdan'ı işgal etti. Bu sebeple savaş başladı. Fransa Osmanlıya karşı Ruslarla Tilsit Antlaşması'nı imzaladı. İngiltere de Osmanlı ile Fransa ve Rusya ittifakına karşı Kale-i Sultaniye Antlaşması imzaladı. Sonuç olarak da Osmanlı ile Sırbistan'a imtiyazlar verilen Bükreş Antlaşması imzalandı.
- Yunan isyanının nedenleri; milliyetçilik akımları ve Bizans'ı yeniden canlandırma idealleri, Rusya, Fransa ve İngilizler'in rumları kıskırtmaları, 1814'te kurulan Etnik-i Eteryanın Rumları örgütlemesi, Avrupa'da Yunan hayranlığının yaygınlaşması.
- Yunan isyanı sonucu imzalanan Edirne Antlaşması ile Yunanistan'a bağımsızlık verildi, Sırbistan özerk oldu, Eflak ve Boğdan'a imtiyazlar verildi, Rusya'ya savaş tazminatı ödendi, Rus ticaret gemilerine boğazlardan geçme hakkı verildi. Bu olaylar sırasında 1830'da Fransa Tunus'u işgal etti.
- Milliyetçilik hareketleri sonucunda ilk bağımsız olan devlet Yunanistan'dır.
- Hünkar İskeleyi Antlaşması ile Osmanlı boğazlar üzerindeki egemenlik hakkını son defa tek başına kullandı.
- Abdülmecit döneminde; yasaları hazırlama görevi Meclis-i Ahkamı Adliye'ye verildi. Avrupa hukukundan yararlanılarak ceza, ticaret ve memur yasaları çıkarıldı. Memleket yönetim bakımından il(vilayet), sancak, kaza(ilçe), nahiye(bucak), köy birimlerine ayrıldı. Eyaletler kaldırıldı. İllerde valiye yardımcı olmak üzere il meclisleri kuruldu. Adliye teşkilatında Şer'îye mahkemeleri, azınlık mahkemeleri, nizamiye mahkemeleri, konsolosluk mahkemeleri, ticaret mahkemeleri gibi mahkemeler kuruldu. Şirket-i Hayriye denilen denizyolu işletmesi kuruldu. Vatan, millet, eşitlik, adalet gibi kavramlar yaygınlaştı. Türkçenin sadeleştirilmesi akımı başladı. Tiyatro, roman, makale türleri edebiyata girdi. Yabancı devletlere okul açma izni verildi. Bu okulların ilki Robert Kolejidir. Açılış amacı siyasi, dini ve ticaridir. Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahval ve Tasvir-i Efkâr gibi gazeteler çıkarıldı.
- Mecelle sadece Müslümanlar için hazırlandı.
- Islahat Fermanı'nda sadrazam Ali Paşa'dır.
- Kırım Savaşı'nda İngiliz donanmasının Osmanlı'ya yardım amaçlı İstanbul'a gelmesi üzerine Ruslar Sinop'ta demirleyen Osmanlı donanmasını yaktı(Sinop Baskını).
- Kapitülasyonların kaldırılması ilk defa Kırım Savaşı'ndan sonra 1856 Paris Konferansı'nda gündeme gelmiştir.
- Kırım Savaşı Avrupalı büyük devletlerin Osmanlı'ya topluca destek verdikleri savaştır(İngiltere, Piyomente, Fransa).
- Abdülaziz döneminde, Mekteb-i Mülkiye-i Tıbbiye, Eczacı Mektebi, Kaptan ve Çarkçı Mektebi ile Darülmuallimat, yetim Müslüman çocuklar için Darüşşafaka açıldı. Maarif-i Umumiye Nizamnamesine göre öğretim kademeleri sıbyan(hazırlık), rüştiye(ilkokul), idadi(ortaokul), sultani(lise)

darülfünun(üniversite) olarak planlandı. Bahriye Nezareti açıldı. Deniz Ticaret Kanunu çıkarıldı. Danıştay kuruldu. Nizamiye mahkemeleri kuruldu. Düstur denilen ve yeni çıkan kanunları bildiren bir kanun dergisi yayınlanmaya başladı. İlk askeri rüştiyeler(askeri orta okul) açıldı.

- Abdülaziz yabancı bir ülkeye seyahat düzenleyen ilk Osmanlı padişahıdır. İngiltere ve Fransa'yı ziyaret etmiştir.
- Abdülaziz döneminde Fransızlar ve İngilizlerden ekonomik ve teknik yardımlarla Süveyş Kanalı açıldı. Bu sayede Ümit Burnu'nun bulunmasıyla önemini kaybeden Akdeniz limanları canlandı ve Mısır'ın önemi arttı. İstanbul emniyet sandıkları da bu dönemde kuruldu.
- Abdülaziz aydınlar tarafından tahttan indirilen ilk padişahtır. Donanma vasıtasıyla indirilmiştir.
- Genç Osmanlılar(Jön Türkler): Ziya Paşa, Şinasi, Namık Kemal, Ali Suavi, Mithat Paşa. Bu aydınlar mülkiyeli, Harbiyeli ve tıbbiyelidirler.
- Jön Türkler Osmanlılık fikrini savunmuşlardır.
- Meşrutiyetin ilanında Ziya Paşa'nın etkisi olmuştur.
- Parlamento kavramı ilk kez 1. Meşrutiyet ile geldi
- Kanuni Esasi Prusya ve Belçika anayasaları esas alınarak hazırlanmıştır.
- Kanuni Esasiye göre seçmen olmak için vergi vermek şarttı.
- Kanuni Esaside yasama ayan ve mebusan meclisinde yürütmeye ise başında padişahın bulunduğu heyet-i vükela(bakanlar kurulu)'ya aittir.
- Kanuni Esasiye göre başkent İstanbul, resmi dil Türkçedir.
- Kanuni Esasinin en büyük zaafı etnik ve kültürel yapısından kaynaklanmıştır. Çünkü parlamentoya Müslüman-Hristiyan ayrımı yapılmadan Osmanlı uyruğundaki her ulus temsilci gönderebilecekti.
- İstibdat döneminde memleket sandıkları Ziraat Bankasına dönüştürüldü. 1906'da ticareti desteklemek ve milli şirketler kurmak amacıyla Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası kuruldu. Bu banka 1927'de İş Bankası'na katıldı.
- 93 Harbi sonucunda yapılan Ayestafanos Antlaşması sonucunda İstanbul'a yoğun bir göç akımı başladı.
- Ayestafanos Antlaşması balkanlarda büyük bir parçalanmaya sebep olmuş, Rus panslavizminin başarısı olarak görülmüştür.
- Berlin Antlaşması Alman İmparatorluğunun kurucusu Bismark başkanlığında Berlin'de Osmanlı, İngiltere, Rusya, Avusturya, Fransa, İtalya ve Almanya arasında imzalanmıştır. İngiltere Osmanlı'nın haklarını koruyacağını vaat ederek Kıbrıs'ı işgal etti. İngiltere Osmanlı'nın 1. Dünya Savaşı'na girmesi ile adayı topraklarına kattığını açıkladı.
- Berlin Antlaşması İngilizlerin Osmanlı toprak bütünlüğünü koruyormuş gibi gözüktüğü son antlaşmadır. Bu tarihten sonra Osmanlı 1. Dünya Savaşı'na kadar İngilizlerin karşısında Almanya'ya yaklaşarak denge politikasını izlemiştir.
- Berlin Antlaşması ile Osmanlılık fikri etkisini yitirmiş, milliyetçilik akımı ortaya çıkmıştır. Osmanlı bu antlaşma ile Balkanlarda geniş topraklar kaybetmiştir.
- Girit 1897'de yapılan Türk-Yunan savaşı sonucunda imzalanan İstanbul Antlaşması ile fiilen kaybedildi. 1908'de meşrutiyetin ilanı sırasında Yunanistan Girit'i topraklarına kattığını açıkladı. Osmanlı 1913 Atina Antlaşması ile Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu kabul etti.
- 19. Yy Islahatlarının genel özellikleri: Halk ile devlet arasında yakınlık kurulmaya çalışılmış. Batılı devletlerle dostluk yolları aranmış. Hukukta ve eğitimde birlik sağlanamamış ve bu da kültür çatışmasına neden olmuştur. Islahatlar kişisellikten çıkıp kadrolaşmıştır. Daha çok hukuk ve yönetim alanında islahat yapılmıştır. Islahatların öncülüğünü bürokrasi sınıfı yapmıştır. Ulemanın siyasi etkileri azaltılmıştır. Özellikle eğitim alanında başarılı islahatlar yapılmıştır. Ayaklanmalar savaşlar ve ayaklanmalar nedeniyle islahatlardan beklenen sonuç alınamamıştır.

YARGI

- 19. Yy islahatlarının genel amaçları, padişahın yetkilerini kısıtlamak, Osmanlıyı dağılmaktan kurtarmak, Avrupalının Osmanlı'nın içişlerine karışmasını önlemek, merkezi otoriteyi güçlendirmek.
- Islahatların en yoğun olduğu dönem 2. Mahmut dönemidir.
- Senedi İttifak padişah tuğrasını taşıdığı için padişahı bağlayan bir belgedir.
- Senedi İttifak Tanzimat Fermanı'nın altyapısını hazırlamıştır.
- 2. Mahmut döneminde, Baytar Mektebi açılmış, Prusya'dan askeri uzmanlar getirilmiştir. Bütün vatandaşlara din ve mezhep özgürlüğünün tanındığı açıklanmıştır. Kanun-tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanması için meclisler(komisyonlar) kuruldu. Vakıflar Evkaf Nezaretine bağlandı(Vakıflar daha önceden şeyhülislamın denetimi altındaydı). Yasa hazırlama, memurları yargılama işlevini gören Vecdis-i Vala kuruldu. İlköğretim İstanbul'la sınırlı olarak zorunlu hale getirildi. Tercüme odaları kuruldu. İlk defa padişahın resimleri devlet dairelerine asıldı.
- 2. Mahmut merkezi otoriteyi güçlendirmek için; Alemdar Mustafa Paşa'nın yeniçeriler tarafından öldürülmesine göz yummuş, Senedi İttifak'ı yok saymış, Yeniçeri Ocağını kaldırmış, bozulan tımar sistemini kaldırmış, posta sistemini kurmuş, askeri amaçlı ilk nüfus sayımını yaptırmış, mahalle ve köy muhtarlıklarını kurmuş, resmi kurumlara resmini astırmış, vakıf gelirini tek elden toplamak için Evkaf Nezaretini kurmuştur.
- 2. Mahmut döneminde müsaderenin ancak kamu malı olduğu mahkeme kararıyla saptanan servetlere uygulanması kuralını getirmiştir.
- 19. Yy'de islahatların hemen bütün alanlarda yapılmasının temel nedeni devletin dağılma ile yüz yüze gelmiş olmasıdır.
- Tanzimat Fermanı'nın ilanının dış nedenleri; Mısır sorununu çözmek, Balta Limanı Antlaşması'nı uygulamak için iç düzenlemelere ortam hazırlamak.
- Tanzimat Fermanı'nda olmayan bazı temel haklar; siyasal haklar, düşünce özgürlüğü, basın serbestliği.
- Tanzimat Fermanı padişahın örfi kanun çıkartma yetkisinin bir örneğidir. Millet Sistemi ve reaya anlayışı terk edilmiştir. Fermanın yayınlanmasında dış etki var ama baskı yoktur.
- Senedi İttifak sözleşme, Tanzimat Fermanı padişah fermanı özelliği taşır.
- Tanzimat Fermanı'nda padişah kendi yetkilerini yine kendisi sınırlamıştır. Yönetim, maliye, adliye, ilmiye ve askerlik alalarını kapsamıştır.
- İltizam Sistemi ilk defa Tanzimat Fermanı'yla kaldırıldı, fakat vergiler düzenli şekilde toplanamayınca tekrar uygulanmaya başladı.
- Abdülmecit döneminde; vergi toplama görevi maaşlı devlet memuru olan muhassıllara verildi. Ceza kanunnamesi, ticaret kanunu, arazi kanunnamesi kuruldu, ticaret mahkemeleri kuruldu. Ordunun adı Asakir-i Şahane olarak değiştirildi.
- Encümen-i Daniş: Bilimsel çalışmaları özendirmek ve araştırmak üzere kurulan Osmanlı Bilim Akademisi(1851).
- Mecelle; nizamiye mahkemelerinde uygulanmıştır. Hukuk mahkemeleri usulü, borçlar hukuku, aynı haklar konusunda ilk yasadır. Hanefi mezhebine göre hazırlanmıştır. Kişi, aile, miras hukuku konularına yer verilmemiştir. 1868-1926 arasında yürürlükte kalmıştır.

- 19. Yy'de bazı meclisler: Meclisi Valayı Ahkamı Adliye: Tanzimattan önce(1828) hazırlanmış ve mevzuat hazırlama, devlet memurlarını yargılama işlevlerini görmüştür. Darı Şurayı Babı Ali: Sadrazama danışmanlık için kuruldu. Meclisi Ali Umumi: Meclisi Vala'nın kararlarını onaylardı. Şurayı Devlet: Danıştay. Divanı Ahkamı Adliye: Yargı işlerini görmüştür.
- Osmanlı'da siyasal özgürlükleri savunan ilk hareket Jön Türklerdir. Partileşemedikleri için uzun süre etkili olamamışlardır.
- Padişah + Anayasa + Meclis Meşrutî Yönetimin temel unsurlarıdır.
- Kanuni Esasının başlangıç esasları; Saltanat Osmanlı ailesinden ekber(büyük) evlada aittir. Başkent İstanbul'dur. Padişah kutsal ve dokunulmazdır.
- Kanuni Esaside padişahın yetkileri; para bastırmak, hükümeti atamak ve bakanları görevden almak, savaş ve barış kararı vermek, komutanları atamak, kanunların yapılmasını sağlamak, meclisi açmak ve kapamak, kişileri sürgüne yollamak, af çıkarmak, kanunları veto etmek.
- Kanuni Esasının genel esasları; resmi dil Türkçedir, basın, kanunun izin verdiği ölçüde serbesttir, kanun dışında kimse cezalandırılmaz, devlet hizmetinde bulunanların Türkçe bilmesi şarttır, kanun teklifi hükümet tarafından yapılır, meclis üyeleri padişah makamından izin alarak kanun teklifinde bulunabilirler, yargıya müdahalede bulunulamaz, vergi kanunla konulur.
- Kanuni Esaside siyasal düşünce hakkına ve siyasi partilerle ilgili düzenlemeye yer verilmemiştir.
- İstibdat Döneminde; Kıbrıs, Tunus, Mısır kaybedildi. Bulgaristan bağımsızlığını kazandı. Girit'e geniş özerklik verildi. Bosna-Hersek Avusturya tarafından ilhak edildi. Duyun-u Umumiye İdaresi Osmanlı ekonomisine el koydu. Demiryolu yapımı yoğunlaşırken dışa bağımlılık da o derece arttı. Jön Türkler muhalefeti bir süre sonra İttihat ve Terakki cemiyetine dönüştü.
- 19 Yy İslahatlarında halka danışılmamış ve halktan destek alınmamıştır. Yeni bir bürokrat ve aydın tipi ortaya çıkmıştır.
- Levanten: Tanzimat Fermanı sonrası İstanbul'da ve büyük liman kentlerinde yaşayan ve ticaretle uğraşan zımmilere verilen ad.
- Zimmi: İslam devletinin egemenliğini kabul eden gayr-ı müslim kişilerdir.
- Reji İdaresi: Osmanlıda bütün ekimini denetleyen ve tekel olarak işleyen kuruluş.

KARMA

- Osmanlı tarihinde halkın yerel yönetimlere katılma hakkı Tanzimat döneminde gelmiştir.
- Kız öğrencilere üniversiteye gitme hakkı ilk kez 2. Meşrutîyet döneminde verilmiştir.
- Ziraat Bankasının kuruluşu İstibdat döneminde fakat şubelerinin arttırılması Atatürk dönemindedir.
- Osmanlıda kuvvetler ayrılığı ilk kez 1. Meşrutîyet ile uygulanmıştır.